

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Република прописује услове под којима се користе, стављају у промет и јавно приказују страни филмови

Законом Републике Србије о кинематографији ("Сл. гласник РС", број 46/91) прописано је: да се видео-касете на којима су забележени страни филмови могу користити, стављати у промет и јавно приказивати само под условом да су увезене у складу и с прописима о спољнотрговинском пословању - што утврђује Министарство културе; да инспекцијски надзор над применом тога закона обавља Министарство културе које, у обављању тога надзора, врши преглед документације која се односи на увоз сваког филма и прописане су казне за прекршај одредби тога закона.

Грађанин сматра да су одредбама оспореног закона уређена питања која могу бити уређена само савезним законом и да оспорене одредбе наведеног републичког закона нису, због тога, у складу с Уставом СФРЈ.

Одредбом члана 281. став 1. тачка 5. Устава СФРЈ утврђено је да федерација, преко савезних органа, уређује систем спољнотрговинског пословања, девизног пословања и другог економског пословања с иностранством и обезбеђује извршавање савезних закона у тим областима. Сагласно тој одредби Устава, право је и дужност федерације, кад је реч о увозу страних филмова снимљених на видео-касете, да уреди, као и у другим случајевима, само режим увоза тих касета, односно страних филмова које те касете садрже. То право федерације не подразумева и њено право и дужност да уреди начин коришћења, стављања у промет и јавног приказивања тако снимљених филмова. Одредбама републичког закона уређена су, дакле, питања чије уређивање није право и дужност федерације, па оспорене одредбе републичког закона, нису, стога, противне Уставу СФРЈ.

(Одлука УСЈ, I-У број 11/1-92, од 11. марта 1992)

Концесија за коришћење необновљивог природног богатства или добра у општој употреби

Законом о општим условима за давање концесија страним лицима у Републици Србији ("Сл. гласник РС", број 6/90) прописано је да се, под условима које предвиђа тај закон, страном лицу може дати концесија за коришћење необновљивог природног богатства или добра у општој употреби на територији Републике - најдуже на дванаест година, не рачунајући у то раздобље време неопходно за обављање припремних радњи у одређеном виду; да се концесија дата страном лицу одобрава законом и да уговор о концесији чини саставни део закона, а да предлог уговора са страним лицем утврђује Извршно веће Скупштине Републике Србије.

Поступак за оцењивање уставности оспореног закона покренуло је Савезно извршно веће, које сматра да оспорени закон уређује питање које

може бити уређено само савезним законом и да, због тога, оспорени закон није у складу с Уставом СФРЈ.

Уставни суд Југославије оценио је да је оспорени закон у супротности са Савезним законом о страним улагањима. Тим савезним законом изричито је, наиме, прописано да се концесија за коришћење необновљивог природног богатства, или добра у општој употреби, може дати само под условима прописаним тим законом и да се о свакој појединој концесији која буде одобрена доноси савезни закон. Будући да је наведеним савезним законом изричито прописано да се концесија, у наведеним случајевима, даје само под условима прописаним тим законом, очито је да су оспорене одредбе републичког закона у супротности са савезним законом.

(Одлука УСЈ, I-У број 129/1-90, од 11. марта 1992)

Надзиђивање зграда и претварање заједничких просторија у станове - питање је које уређује република

Законом о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове ("Сл. гласник СР Србије", број 24/88) прописано је да о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове одлучује орган управе општинске скупштине, по прибављеном мишљењу носиоца права располагања зградом, односно заједничким просторијама, носиоца права својине и скупа станара.

Грађанин сматра да питања која су предмет оспореног закона могу бити уређена само савезним законом, по којем о надзиђивању зграде, односно о претварању заједничких просторија у станове, може одлучивати само власник зграде и да оспорени закон стога није у складу с Уставом СФРЈ, односно да је у супротности са савезним законом.

Федерација је, сагласно одредби члана 281. став 1. тачка 4. Устава СФРЈ, уредила основне својинскоправне односе. Није право федерације, дакле, да уређује сва питања својинскоправних односа. Федерација уређује, дакле, оно што се сматра основним у својинскоправним односима. Питање обима уређивања тих односа савезним законом ствар је о којој не одлучује Уставни суд Југославије. Законом о основним својинскоправним односима федерација није уредила питања која су предмет оспореног републичког закона. Тиме се федерација кретала, по мишљењу Уставног суда Југославије, у границама њених права и дужности, утврђених Уставом СФРЈ. Право је, дакле, и дужност републике да уреди она питања својинских односа која нису уређена савезним законом - као основна питања тих односа. Значење одредбе члана 82. став 1. Устава СФРЈ - по којој се право својине на непокретности може, уз правичну накнаду, ограничити ако то захтева општи интерес утврђен на основу закона - није, по схватању Уставног суда Југославије, у томе да се то чини савезним законом. Право значење те одредбе Устава СФРЈ састоји се, по мишљењу Уставног суда Југославије, у томе да право својине може бити ограничено само законом. Одговор на питање: да ли право својине може бити ограничено савезним законом, или републичким законом, произлази из наведене одредбе Устава СФРЈ по којој федерација уређује основне својинскоправне односе. Нема савезног закона којим је питање које је предмет оспореног закона друкчије уређено. Реч је, дакле, о питању које може бити уређено републичким законом. Због тих разлога, Уставни суд Југославије сматра да оспорени републички закон није противан Уставу СФРЈ.

(Решење УСЈ, I-У број 238/1-91, од 11. марта 1992)

Право да уређује управни поступак има само република

Одлуком Скупштине општине Д., о грађевинском земљишту, био је прописан посебан поступак за оцењивање доказа од значаја за примену те одлуке.

Будући да је, по мишљењу грађанина, поступак који уређује оспорена одлука већ уређен Законом о општем управном поступку и да није право општинске скупштине да својим прописом уређује питања управног поступка, грађанин сматра да је оспорена одлука општинске скупштине у супротности с наведеним савезним законом.

Оспорена одлука није, по оцени Уставног суда Југославије, у складу с Уставом СФРЈ. Та оцена заснована је на схватању да одредба члана 281. став 1. тачка 12. Устава СФРЈ значи да се управни поступак (посебни управни поступак), који, по тој одредби Устава СФРЈ, не уређује федерација, уређује републичким законом. Право републике да уређује посебни управни поступак исходи из тога што федерација уређује само општи управни поступак. Истовремено, то значи да управни поступак не може уређивати ни једна друга друштвенополитичка заједница, па ни онда кад је уређивање одређеног друштвеног односа по уставу њено право и дужност. Оспорена одлука не уређује само одређен друштвени однос: грађевинско земљиште на подручју општине Д., већ и питања поступка (оцена доказа). То значи да та одлука уређује, како питање које може бити уређено само Законом о општем управном поступку, тако и питање које може бити уређено законом републике. Будући да уређује нешто што је право и дужност федерације, односно републике, нешто што може бити предмет само законодавног уређивања, оспорена одлука није, дакле, у складу с Уставом СФРЈ.

(Одлука УСЈ, II-У број 74/90, од 11. марта 1992)

Припремио Ђорђе Ђурковић

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Избор судија

1. Уставном суду је поднета иницијатива за оцењивање уставности члана 42. Закона о судовима ("Службени гласник РС", бр. 46/91).

Иницијатор у својој представци указује да је одредбама оспореног члана Закона о судовима поново прописана морално-политичка подобност за судије редовних судова, мада овај критеријум Устав Републике Србије не садржи. Закон је избегао појам морално-политичке подобности, али је у суштини овај исти критеријум увео кроз "друге услове за вршење судијске функције". Овако неодређена законска одредба ствара могућност за продужавање монопола на судијску функцију раније изабраних судија. Подносилац иницијативе сматра, поред осталог, да је Закон уместо објективних критеријума за избор кандидата за судијску функцију (нпр.: стручни радови, које оцењују стручне комисије) прописао давање мишљења колегијума суда, који не пружа гаранције да ће стручно најспособнији кандидати бити изабрани за судије.

2. Закон о судовима ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 60/91 и 18/92) донет је 29. јула 1991. године и ступио је на снагу 7. августа 1991. године.

У поглављу V *Избор судија и судија поротника*, Закон уређује, поред осталог, и услове за избор судија.

Одредбама члана 38. Закона утврђени су следећи законски услови за избор судија: 1) да кандидат испуњава опште услове за рад у државним органима; 2) завршен правни факултет; 3) положен правосудни испит; 4) да